

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

04

kwietnia 2019

czwartek

19:00

Wrocław, NFM, Sala Kameralna

Biała róża

Tomasz Żymta – klarnet basowy

LutosAir Quintet:

Jan Krzeszowiec – flet

Wojciech Merena – obój

Maciej Dobosz – klarnet

Alicja Kieruzalska – fagot

Mateusz Feliński – waltornia

Program:

Leoš Janáček (1854–1928) *Mládí* – suita na sextet dęty [17']

I Allegro

II Andante sostenuto

III Vivace

IV Allegro animato

William Sweeney (*1950) *An Òg-Mhadainn* na klarnet basowy i instrumenty dęte (aranż. T. Żymta) [11']

Jean Françaix (1912–1997) *Sekstet* [20']

I Risoluto

II Andante

III Scherzo

IV Andante

V Risoluto

Prosimy o nagradzanie artystów brawami po zakończeniu ostatniej części każdego z utworów.

L. Janáček

W. Sweeney

J. Françaix

Opowieść o młodości i poranku

Artur Bielecki

Leoš Janáček to bez wątplenia jeden z najwybitniejszych europejskich kompozytorów przełomu XIX i XX w. To zarazem jedna z największych postaci muzyki czeskiej. Pochodził z Moraw (ściślej: kraju morawsko-śląskiego), miejscem jego urodzenia były Hukvaldy. Biografia Janáčka świadczy o tym, jak bardzo aktywnym był człowiekiem i jak wiele przeżył w swoim życiu. Pochodził z rodziny nauczycielskiej, talent muzyczny odziedziczył po dziadku i ojcu. Już w dzieciństwie odznaczał się muzykalnością i rozwijał artystyczne zdolności. Ukończył Instytut Kształcenia Nauczycieli. Chciał przede wszystkim uczyć muzyki. O ambicjach młodego twórcy możemy się przekonać, śledząc jego dalsze studia muzyczne: podejmował je kolejno w konserwatoriach w Lipsku i Wiedniu. Rozczarowany przebiegiem nauki, porucił te uczelnie z zamiarem podjęcia studiów pod kierunkiem Antoniego Rubinsteina w Petersburgu, czego jednak nie zrealizował z przyczyn finansowych.

Janáček rzucił się w wir życia zawodowego i społecznego; nie sposób wymienić wszystkich jego zajęć i inicjatyw organizacyjnych. Prowadził chóry, dyrygował, występował jako pianista, założył w Brnie szkołę dla organistów, której dyrektorem i profesorem był przez prawie czterdzieści lat. Zorganizował czasopismo artystyczne, w którym redagował rubrykę muzyczną. Wreszcie: podjął wnikliwe badania nad morawską pieśnią ludową. Często rozliczne zajęcia Janáčka utrudniały mu pracę kompozytorską, stopniowo jednak jego nazwisko stawało się coraz bardziej znane w Czechach i za granicą.

Nie brakowało w jego życiu momentów dramatycznych i niezwykłych: separacja z żoną, śmierć jedynej córki, walka o uznanie dla swojej muzyki w Teatrze Narodowym w Pradze, wybuch miłości do dwudziestopięcioletniej Kamili Stösslovej (kompozytor miał wówczas sześćdziesiąt trzy lata). Jego styl ewoluował, by w późnych latach zaowocować całą serią znakomitych, dojrzałych dzieł. Jednym z najważniejszych jest opera *Jenůfa*, wystawiona z wielkim sukcesem po raz pierwszy w Brnie w 1904 r. Stała się ona dziełem narodowym, wzorem autentycznej „oper morawskiej”.

Przykładem z kręgu utworów późnych jest właśnie *Mládí* (*Młodość*) – suita na sektet dęty, dzieło siedemdziesięcioletniego Janáčka. Inspiracją

do napisania tego sektetu były wspomnienia kompozytora z lat nauki w przyklasztornej szkole w Brnie. Ze względu na specyficzne mundurki szkolne uczący się tam chłopcy byli nazywani *Modraczkami*; nieco wcześniej Janáček skomponował *Pochod Modráčků* (*Marsz Modraczków*), włączony później do suity. *Mládí* to utwór niezwykły z powodu świetnie uchwyconego nastroju dziecięcej i młodzieńczej beztroski, zabawy, szkolnych żartów, radości tych wczesnych lat. Część pierwsza sektetu przynosi ducha żywiołowej zabawy. Następnie *Andante sostenuto* wycisza nieco ten nastrój, ale już część trzecia – o charakterze scherza – zestawia atmosferę niezmięconej niczym pogody z lirycznymi frazami oboju (komentowanymi przez flet, a później przez waltornię). Czwarta część radośnie i triumfalnie kończy suitę *Mládí*.

W programie koncertu znalazł się również utwór współczesnego szkockiego kompozytora Williama Sweeneya. Studiował on grę na klarnecie oraz kompozycję, uczęszczał do Royal Scottish Academy of Music and Drama w rodzinnym Glasgow. Później studiował także w londyńskiej Royal Academy of Music, gdzie jego mistrzami byli Alan Hacker (w zakresie klarnetu) oraz Harrison Birtwistle (kompozycja). Sweeney jest znany ze swojego zainteresowania szkocką muzyką tradycyjną, czemu daje wyraz w różnych utworach. Już sam tytuł *An Òg-Mhadainn* świadczy o celtyckich inspiracjach, w języku gaelickim szkockim oznacza „wczesny poranek”, „świt”. Aranżacji tego utworu na zespół instrumentów dętych dokonał Tomasz Żymta (oryginalna wersja wymaga bassetthornu i chóru klarinetów). Według komentarza szkockiego kompozytora *An Òg-Mhadainn* to muzyczna refleksja na temat szczególnej atmosfery wczesnego poranka, z jego niepowtarzalną jasnością i czystością. Rozpoczynając utwór żywe solo klarnetu porównać by można do przebudzenia się o świcie. To staje się punktem wyjścia całej narracji dzieła.

Jean Françaix, francuski kompozytor i pianista, urodził się w Le Mans, jednym z miast zachodniej Francji. Le Mans pamięta czasy rzymskie, a dzisiaj kojarzy się m.in. z organizowanym tam od niemal stu lat dwudziestoczwartogodzinnym wyścigiem samochodowym. Françaix przyszedł na świat z początkiem XX w. Jego rodzice byli profesjonalnymi muzykami: matka śpiewaczką i nauczycielką śpiewu, ojciec zaś kompozytorem, pianistą, muzykologiem i dyrektorem miejscowego konserwatorium. To oni zajęli się podstawami muzycznej edukacji syna, który już w dzieciństwie miał szansę poznać Nadię Boulanger.

Słynna francuska pedagog czuwała nad kompozytorskim talentem chłopca, a w przyszłości często brała udział w prawykonaniach różnych jego utworów.

Młody Françaix studiował także fortepian w Konserwatorium Paryskim w klasie Isidora Philippa; naukę skończył w 1930 r. Często występował jako pianista, nierzadko w duecie fortepianowym w towarzystwie swojej córki – Claude Françaix. Grał m.in. w Niemczech, Anglii i Stanach Zjednoczonych. Kompozytorski rozgłos zdobył wcześniej, bo już w latach 30.

W jego bogatym dorobku znajduje się ponad dwieście kompozycji. Preferował gatunki i formy tradycyjne, takie jak koncert, symfonia, kantata, opera, balet. Styl kompozytorski Françaix'go sytuuje go w kręgu modnego – zwłaszcza we Francji – dwudziestowiecznego neoklasycyzmu. Sam twórca pragnął swoją muzyką przede wszystkim sprawiać przyjemność słuchaczom. Można jego postawę postrzegać jako kontynuację tradycji Grupy Sześciu. Nie zaniedbywał muzyki kameralnej. Jego *Sekstet na instrumenty dęte* jest utworem późnym – powstał w 1991 r. (a opublikowany został w 1993 r.). Zarówno pogodny charakter dzieła, jak i układ formy (pięć części) świadczą o wpływie klasycznego gatunku divertimenta. Poszczególne części kontrastują ze sobą pod względem nastroju i tempa, przynoszą muzykę barwną i efektowną, dobrze też podkreślają walory brzmieniowe określonych instrumentów dętych. Na uwagę zasługuje przede wszystkim część finałowa (*Risoluto*), niezwykle blyskotliwa, pełna lekkości, humoru i wdzięku.

Tomasz Żymła, fot. archiwum artysty

Tomasz Żymła

Urodził się w 1986 r. Ukończył z wyróżnieniem Akademię Muzyczną im. K. Szymanowskiego w Katowicach w klasie klarnetu i Królewskie Konserwatorium w Hadze w klasie klarnetu basowego. Jest laureatem wielu konkursów solowych i kameralnych, m.in.: w Szczecinie (2010) i w Zwolle w Holandii (2014; *Nederlands Klarinet Concours*). Jako zdobywca II nagrody w *American Protégé International Woodwinds and Brass Competition* wystąpił podczas koncertu laureatów w nowojorskiej Carnegie Hall. Na swoim koncie ma współpracę z wieloma orkiestrami, m.in.: Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, NOSPR, *Nederlands Philharmonisch Orkest*, *Brussels Philharmonic*. Współpracuje też z Teatrem Capitol we Wrocławiu. Od 2008 r. prowadzi intensywną działalność w zakresie wykonawstwa muzyki współczesnej jako solista, kameralista i muzyk orkiestrowy. Wykłada na macierzystej uczelni w Katowicach.

LutosAir Quintet, fot. Łukasz Rajchert

LutosAir Quintet

Powstały w stulecie urodzin W. Lutosławskiego LutosAir Quintet jest obecnie jednym z najbardziej aktywnych i wszechstronnych polskich zespołów dętych. W swoim dorobku ma występy na najważniejszych polskich festiwalach, takich jak: Warszawska Jesień, Wratislavia Cantans, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej „Muzyka na Szczytach”, Poznańska Wiosna Muzyczna czy HMG Festival, a także koncerty w Anglii, Niemczech, Egipcie i Danii. Wraz z wybitnym jazzmanem W. Shorterem wystąpił podczas Jazztopadu i London Jazz Festival, wykonując *The Unfolding* – specjalnie na tę okazję napisany przez artystę utwór. Zespół współpracował ze wspaniałymi polskimi muzykami – P. Satańczykiem, R. Łucem i zespołem Lutosławski Quartet. Ma w swoim repertuarze m.in. muzykę najnowszą – po raz pierwszy w Polsce zaprezentował szereg mniej znanych utworów należących

do literatury światowej oraz wziął udział w pracownościach dzieł wielu polskich kompozytorów, w tym W. Blecharza, P. Hendricha, M. Majkusiaka, N. Burzyńskiej czy R. Augustyna. LutosAir Quintet ma w swoim dorobku album *Canto for Winds* (NFM, CD Accord), a także płytę nagranych z Chórem Chłopięcym NFM, Lutosławski Quartet oraz instrumentalistami NFM Filharmonii Wrocławskiej pod dyrekcją A. Kosendiaka w ramach serii *Witold Lutosławski. Opera omnia* (siódma część; NFM, CD Accord), zawierającą piosenki dla dzieci. Zespół wziął również udział w rejestracji monograficznego albumu P. Hendricha (DUX). Wykonywany przez LutosAir Quintet utwór F. Saja był główną inspiracją do stworzenia krótkiego filmu muzycznego *Neither Peace nor Quietness* (reż. Z. Bodzek, M. Dawidowicz), który wielokrotnie był nagradzany na międzynarodowych festiwalach filmowych.

Organizator:

NFM – Instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

